

2015. március

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

Cimbora

Production

Tavaszi gólyaglás

Director

Martin Cimbisse

Camera

DATE

'15. 03 / 01

SCENE

TAKE

Barangoló
Rongyok, zászlók,
lobogók
17. oldal

2010-ben jelent meg László Noémi

Feketeleves

című

gyermekverskötete

Keszeg Ágnes illusztrációival.

Azelőtt többet is közöltünk a versekből, most emlékeztetőül s újdonsült olvasóinknak kedvcsinálóként ismét közreadunk néhányat *Időutazás a Cimbirodalomban* rovatunkban, amelyben az elmúlt 25 év legjobb cimborás írásait elevenítjük fel.

Cimbora

László Noémi kislányával (Sütő Zsolt fotója)

CIMBORA – 2015. március, XXVI. évfolyam
Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimbora árát a Cimbora Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO14BRDE150SV01455331500,
BRD. Sf. Gheorghe, Fundația Cimbora,
Cod fiscal: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Bogdán László, Csillag István, Forrai Tibor,
Keszeg Ágnes, Keszeg Vilmos, Kónya Éva, Köllő Zsolt,
Vetrő Bodoni Barnabás

A borítón Csillag István illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimbora Alapítvány.
Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Szerkesztőség: Cimbora szerkesztőség, Szabadság tér 7 szám,
520055, Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com
Web: www.cimbora.net

TÁMOGATÓINK

Kovászna Megye
Tanácsa

Kovászna Megyei
Művelődési Központ

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

RMDSZ KOMUNITAS
ALAPÍTVÁNY
TÁMOGATÓ AZ RMDSZ ÉS
A KOMUNITAS ALAPÍTVÁNY

BETHLEN GÁBOR
Alapkezelő Nonprofit Zrt.

Tartalom

Időutazás a Cimbierdalomban

LÁSZLÓ NOÉMI

Versek ..... 4. oldal

VÁRI ATTILA

A háromfenekű sárkány ..... 7. oldal

SIMONA POPESCU

A szerelemről (részletek) ..... 9. oldal

Nyilas Misi és a Nyugat

CSEKE GÁBOR összeállítása ..... 11. oldal

A gyermekkor évszázadai

SZÓCS IMRE rovata

Vizsga az élet kapujában ..... 12. oldal

A kalodától a simogatásig

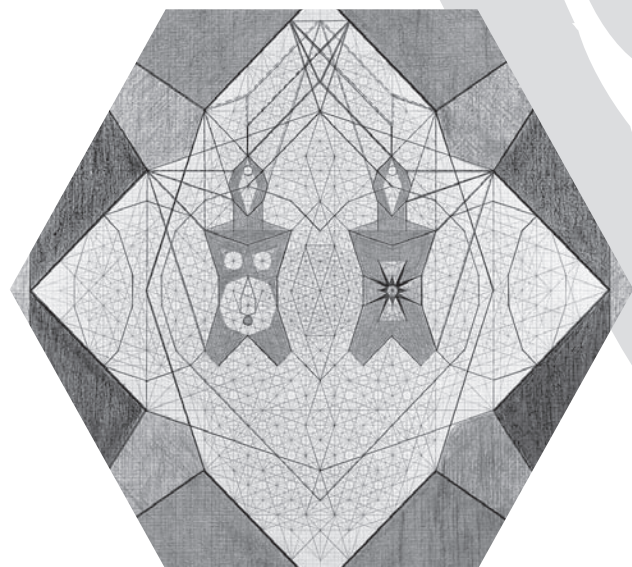
ZAYZON ÁGNES rovata

Gyermekjáték-történet dióhéjban ..... 14. oldal

Szín-tér

VETRÓ BODONI BARNABÁS rovata

A harmadik szem művészete
A Szín-téren EMMA KUNZ ..... 16. oldal

Barangoló

KÓNYA ÉVA rovata

Magyar történelmi zászlók ..... 18. oldal

Rongyok, zászlók, lobogók ..... 19. oldal

Történetek a palackból

KESZEG VILMOS rovata

Az országépítés szenvedéstörténete .... 23. oldal

Hegyen-völgyön kul-túra

KÖLLŐ ZSOLT rovata

Tavaszcím virágos ..... 26. oldal

EDŐságok

GERGELY EDŐ rovata

Az ajándékdoboz ..... 27. oldal

G-kulcs

MÜLLER HENRIETTA rovata

**Горан Бреговић - avagy
hogyan lüktet a világ?** ..... 28. oldal

Pad alatt

Cimbi naplója ..... 29. oldal

Keresztrejtvény ..... 30. oldal

Cimbi képtára ..... 31. oldal

LÁSZLÓ NOÉMI

Nagytakarítás

Azzal kezdődik, hogy elhúzzuk az ágyat, a fotelt, a szekrényt, a könyvespolcot, találunk tavalyi almacsutkát, nem egyet, hármat, és mindenki vasvilla szemmel szemlél – kicsi barátom, almát, itt, csak te ettél – hogyan, az alma bűn, bezzeg a villamosjegy, parafa dugó, porcelán csészefül, pénzérme, zokni elmegy, elteesszük, nem gond, az ember fáradt, de almacsutkát, mégis, mit gondolsz, egyenesen hármat! – ez elképesztő, közben falhoz kerül a szőnyeg, és apa lehalkítja a tévét, mert a híradóban lőnek, vonulnak, ünnepelnek, nézzük, mert van, és fontos, megtudjuk, mi történt, és anya és apa nyugodtan indul dolgozni, hogy legyen itthon alma, mert kisfiam, te még nem is tudod, de borzasztó a pénz hatalma. 6

Anya és apa színházba megy

Ehhez először szépen felöltöznek, és jó szagot csinálnak a lakásban, és viccelődnek: vigyázzak, nehogy a végén eltörjem a másik lábam – mert az egyik múlt héten tönkrement, kuksolhatok ma egész este bent – anya fekete szoknyás, göndör a haja, hiába, engem nem visz sehova egy ideig, mennek bundás kabátban, fényes cipővel, veregetik a vállam, meggyógyulsz, öcskös, ne lógasd az orrod, fogócska közben kellett volna átgondolni a dolgot, most már egy kicsit késő – nézek, mint a tehén, a bambán legelésző, csodálkozom, hogy ezek a szülők színházba menet mennyire vitéznek.

A rossz idő

Sokkal gonoszabb, mint a sapka. A sapkát leveszem, de ez a szürkeség, bármit csinálhatok, nem hagy magamra, ilyenkor végre igaza lesz annak, aki szerint lyukas a nagy fejem, azon a lyukon bújik be a felhő, mikor az órát figyelem, hogy lehet-e kicsit aludni még – és hopp, már bent is van, bal fülelmen kilóg a csücske, téved, aki szerint fülemre ültem már megint, szivacsos felleget ülök, bennem is az van, nehezen mozgok, mint bogár a lágy viaszban, és nem tudom mi bánt, mi van, mit akarok, anya bosszankodik, kiöntöm a teát, néhány kilincsbe beleakadok, megyek az utcán, sapkás alvajáró, földrajz órán már nyitott szemmel alszom, pitekantrópusz, humusz, kumulusz, csak süssön végre ki a nap, és slussz.

(Cimbora, 2009. március)

Új lakásba

Költözünk már megint, barnás papírsákok gubbasztanak a házban, és van egy lista arról, hogy ki, mit, hova pakolt, apa szerint ez a lista hibátlan, én erről nem vagyok még meggyőződve, majd meglátjuk, ha jóval költözés után, mondjuk jövőre eszükbe jut: mondd csak, hol a „Magyar királyok”, utazó sakk-készlet, piros napernyő, bármi, amit épp nem találok – és akkor hiába a lista, elővesznek és mondanak nekem, mint két vérszemet kapott, buzgó aktivista, hogy miattam mindennek lába kél, persze ilyenkor jó jegy, puszi, étvágy fabatkát sem ér, hurrá, sötét gazember vagyok újra, minden probléma kútfeje, csak azt nem értem, miért cipekednek lakásról lakásra velem?

Szerelmes

Vagyok Tamásba, de sajnos
valahogy kiderült és szégyelli magát
és román óra után majdnem
megvert – hát így merjünk
bármit bevallani, csak baj
éri a suliban az embert,
azt hiszem, ha lehet, a
jövő évharmadban beállok
fiúnak, de biztos, ami biztos,

már ma átültem a fiúk sorába
Bocskai mellé, tud sakkozni, és
rici-piciben sem legutolsó,
nem érdekli, hányast kap, ha felel,
órán bátran eszik, a tolltartója
tologatható fedelű
koporsó.

(Cimbora, 2009. május)

Keszeg Ágnes illusztrációi

VÁRI ATTILA

A háromfenekű sárkány

Hol volt, hol nem volt, ott, ahol a Mézfolyó beleömlik a végtelenül parttalan Málnaszörp-tengerbe, alig három-alvásnyi álom-távolságra a Cukorka-parttól, közvetlenül az Üveghegyek mögött dolgoztak a Kilincsevő törpék.

Azért hívták Kilincsevőknek őket, egész nemzetüket, mind a hat és felet, mert olyan falánk népségek voltak, hogy a szigeten felfaltak minden vasat, rezet, aranyat, ezüstöt, s amikor már nem találtak egyebet, testvériesen elosztották egymás között házuk alumínium kilincset.

Valójában teljes neve ennek a tükörbányász népnek a *Hat és fél Kilincsevő* volt, mert az egyik választópolgára a birodalomnak olyan aprócska volt, hogy a többiek csak akkor láthatták, ha a nagyító tükör előtt ült vagy állt. De ebben a pirinyó törpécskében olyan erő lakozott, hogy a nálánál kétszer nagyobb bolhát úgy vágta a földhöz, hogy nem volt kedve annak tovább ugrálni.

A nevezetes kilincsevés után bent is ragadhattak volna örökre világhírű várkastélyukban, amelyet az Óperencián innen és túl mindenki Cifrakulipintyó palotaként ismert, de szerencsájük volt, mert éppen arra járt gyermekeivel Hétfejú Sárkányné, aki abban reménykedett, hogy a törpék tükörbányájában kaphat valami állást.

Mert, hogy szavamát ne feledjem, a törpéké volt a világ legnagyobb tükörbányája. Amíg volt kilincse a Cifrakulipintyónak, s ki tudtak járni munkába, ők termelték a világ legtöbb tükrét. Úgy feküdtek egymáson a hatalmas tükörrétegek, mint ahogy a cukrárszok rakják lapró-lapra a dobostortát.

Na, ezeket a rakott palacsintához hasonló lapokat kellett lemezre szedjék, de hiába volt törékeny az anyag, nem kellett vigyázzanak, mert ha megrepedt vagy darabokra tört egy-egy tábla, akkor is lehetett belőle borotválkozó, púderes dobozkába ragasztható vagy éppenséggel zsebtükör.

Hétfejú Sárkányné biztos volt benne, hogy jó munkát talál a Kilincsevőknél, mert egyszer férje, Háromfejú Alfonz egy évig állt munkaviszonyban a tükörbányával. Úgy bizony, állt. Mert, hogy szavamát ne feledjem, a sok tükörszilánk miatt soha nem tudott lefeküdni, s hiába könyörgött a Kilincsevőknek, hogy neki is adjanak munkavédelmi gyémántbocskort, nem találtak a birodalomban sárkánylábra való.

Azért jártak gyémántbocskorban a törpék, mert a gyémánt keményebb az üvegnél, s így, ha ráléptek egy-

egy tükörcserépre, az abban a minutában porrá vásott a talpuk alatt. Háromfejú, bánatában hogy egész nap munkában áll, italozásra adta mindhárom fejét, és sikerült elinnia mind a három eszét.

Hétfejú Sárkányné hozta az egész családját. Hátfejú lányát, Ötfejűt és Négyfejűt, az ikreket, akik nem igazán

hasonlítottak egymásra, aztán ott volt még kedvenc kislánya is, Háromfejú Rózsika, s a legeslegkisebb, Háromfenekű Tiborc.

Úgy keveredtek ide, hogy hirdetést adtak fel az *Ostyalap* nevű újságban, hogy azt mondja: *Ablakok, kirakatok, tükörburkolatú irodaházak vegyszermentes tisztítását vállalom rövid határidőre.* Mert ne feledjétek el, hogy neki 7 feje volt, aztán a gyermekeinek 6, meg 5, meg 4, meg 3, az összesen huszonöt, s ha egyszerre lehettek valamilyen homályos felületre, szempillantás alatt tisztára törölhet-e Háromfenekű Tiborc az ablakot, kirakatot, irodaházat vagy éppenséggel a bányából kikerülő tükröt.

Kilincsevők rögtön meg is állapodtak Hétfejú Sárkánynéval, csak azt kötötték ki, hogy aztán ne hogy lángot

eregessenek s megolvasszák drága tükreiket, mert akkor éppen huszonöt fejjel rövidíti meg őket Félkilincsevő, aki roppantul erős, s olyan varázstudománya van, hogy a szelet is megpofozza, ha rossz irányból merészelné fűjni.

Neki is álltak a munkának, lehették a teméntelen sok tükröt, de, hogy szavamat ne feledjem, az egész nemzet csak egyetlen széket tudott adni, s így Háromfenekű Tiborc csak harmadfenéssel ülhetett, s még azzal a mondással se szidhatta az anyukája, hogy „kisfiam, ne ülj fél fenékkal a széken”, mert az neki éppen másfél feneket jelentett volna.

Ez bizony nem mese, hanem számtan. Mert három fenék fele az éppen másfél fenék. El is volt keseredve Tiborc, hogy világsúfjára három fej helyett három popsija van, mert így nevezte ezt a testrészét, de az anyukája egyre vigasztalta:

- Igaz, ami igaz, hogy nem lehetsz olyan okos, mint akinek több feje van, de azért te sem vagy semmivel sem butább, mint azok az emberek, akik kétlábúak, és mégis négy keréken okádják a füstöt. Aztán te is tudod, hogy milyen hasznos volt a három feneked, amikor a növénygyűjteményedbe kellett préselni a virágokat. Amíg szegény Háromfejű Rózsika egyetlen kardvirággal végzett, addig te már három napraforgót is lepréseltél – így vigasztalta munka közben, s ha éppen fiához beszélt, akkor csak hat fejből tudott lehelni, amit Kilincsevő Felügyelő nem is hagyott szó nélkül.

- Hallja-e, Sárkányné asszonyság, most nem cseresznyeszüreten van, mert akkor még én biztatnám magát, hogy egyszerre hétfelé beszéljen, de maga itt most hu-

szonöt fős lehelő brigádra kötött velünk szerződést, és nem tűrhetem, hogy egy is lazsáljon.

Hétfejű Sárkányné elszégyellte magát, s arra gondolt, hogy ezzel a lángot okádó huszonöt fejjel sokkal jobb sor-suk is lehetne, de nem számíthatott részeges férjére, aki bánatában, hogy egyfolytában munkában állt, ivásnak adta mind a három fejét, és olyan nagyon részeges lett, hogy elitta még a maradék három esztét is.

Már csak egyetlen rokonra számíthatott szegényke Hétfejű Sárkányné asszony, s meg is fordult a hét fejében, hogy csak akkor jutnak ötről a hatra, ha testvérbátyja, Tizenkétfejű Sárkány Tógyer megnyeri az elnökválasztást.

Mert, hogy szavamat ne feledjem, a sárkányok országában éppen államelnök-választáshoz készülődtek.

Nevezetes nap volt ez sárkányföldön. Ilyenkor minden szavazati joggal rendelkező a *mindenható-ná*hoz járult, mert olyan demokráciában éltek, hogy nem illett *úr-nának* nevezni a szavazatgyűjtő ládát.

Nem is szólítottak ott úrnak senkit. Mindenkit a becsületes sárkánytárs megszólítással illettek, s mert még a mesékből is tudni lehet, hogy a sárkányok szavatartó népek, hát választási csalástól sem kellett félni Sárkányiában.

Eljött a választások napja. Hétfejű Sárkányné éppen az utolsó percben érkezett családjával, s meg tudta győzni a sárkány-óvodában berendezett szavazóhelyiség asztalánál ülő bizottságot, hogy a törvény értelmében az a rend, hogy egy fő az egy szavazat, s így testvérbátyja éppen huszonhat szavazattal nyerte meg a választást.

Lett is nagy öröm a családban.

Hétfejű Sárkányné lett a birodalmi hőközpont vezérigazgatója, az volt a feladata, hogy nagy hideg esetén lángot okádjon a kazánokba, s ezért cserébe összes gyermeke tanácsadói fizetést kapott, de az igazi jutalmat Háromfenekű sárkány kapta.

Mindhárom feneké alá egy-egy széket. Egy miniszterelnöki bársonyszéket, aztán egy prefektusi párnás széket, s végezetül egy polgármesteri forgószéket, mert így rögtön érezhette, hogy merről fűjnek a szelek.

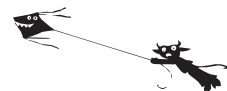
Azt mondják, hogy akinek Isten hivatalt rendel, annak eszet is ad hozzá. Így aztán Háromfenekű első miniszterelnöki rendelete értelmében azonnal beszüntették a tükróbányászatot. Azt mondta, hogy aki önmagát akarja látni, ne a tükörbe, hanem mások arcába nézzen.

Emellett kötelezővé tette a kilincs-zabálást az országában, mert abban reménykedett, hogy ha nem lesz több kilincs, akkor nem lesznek soha többé kilincselők sem.

(Cimbora, 2010. március)

Csillag István illusztrációi

SIMONA POPESCU

A szerelemről

(részletek)

Ó, számunkra nem a tavasz volt „a szerelmesek évszaka”, semmiképpen sem a tavasz, ez talán a nagyobbaknak, a tinédzsereknek, a fiatal férfiaknak és nőknek, a madaraknak és az állatoknak volt az évszaka. A mi évszakunk az ősz volt. Egy hosszú vakáció, s ezzel együtt egy szörnyen hosszú különlet után nagyon kívántam viszontlátni mindannyiukat. Hiányzott Dana és Hari, hiányoztak a tömbházbeli kislányok, a gonoszak, nyagगतók és koszosak, játékaink, lármázásunk, ostoba civakodásaink, minden. (...)

Mielőtt elkezdtük volna a tényleges tanulást az osztályterekben, a tanévnyitót követően egy hónapig „mezőgazdasági gyakorlaton” kellett részt vennünk, ahogy akkoriban nevezték ezt. Szüleim hangosan elégedetlenkedtek ennek kapcsán, „nézzen oda az ember, ezek hogy *kizsákmányolják* szegény gyermekeket”, mondták, nem beszélve arról, hogy a tanórák is odavesznek, ráadásul megfázunk a mezőn, s máris kész a betegség. Rozoga autóbuszokkal vittek ki minket, a várostól messzire. Megérkezésünk után elhelyezkedtünk hatalmas krumpli- és sárgarépa-halmok köré, amelyeket külön kellett válogatnunk: kicsik, közepesek, nagyok. Amikor sárgarépa-napot kaptunk el, az nagyon fájtos volt, mert *telezabáltuk* magunkat a lágy, zamatos, édes zöldséggel, amihez úgy jutottunk hozzá, hogy kivájtuk a sárgarépákat, jó mélyen megforgatva bennük a kést, mígnem apró sisakokhoz hasonlókká nem váltak, s akkor gyorsan elástuk őket magunk mellé, a földbe, hogy a tanárok ne vegyék észre a véghezvitt pusztítást. Egy-egy halom körül, annak méretétől függően, legalább négyen, legfeljebb tízen szorgoskodtunk – és nyilvánvalóan előzetesen gondoskodtunk arról, hogy a számunkra megfelelő csoportba kerüljünk, fiúk és lányok egyaránt.

A világon még nincs egy olyan szórakozás, amelyen ott zajlott. Mindenféle kiagyalt történetek keringtek kísértetekről, marslakókról és vámpírokról, a világvége-ről, a következő özvénzről és tüzesőről, az ördögről, szó esett szörnyűséges állatokról, polipokról, amelyek elsüllyeszti a hajókat a tengeren, mély tavakban tanyázó, kétélű emberekről, viperákról, gyilkosokról. Én is ilyenkor számoltam be a „barakkoknál” található, kisgyerekekkel teli befőttesüvegekről. A fiúk általában

autókról, futballról és egyéb ilyen unalmas dolgokról beszéltek, mi pedig szemrebbenés nélkül kipletykáltuk a nagyobb lányokat. (...)

Ott, a terményhalmok körül, sokezer láthatatlan szál kötött össze bennünket. Hosszú órákig üldögéltünk együtt, szemtől-szembe láhattuk egymást, beszélgethettünk, a szünetekben megosztottuk egymással az ételünket, vajjas-lekváros kenyérszeleteket kentünk a fiúknak, ők gyümölcscsel kínáltak, és sárgarépát pucoltak meg nekünk. Annyira boldog voltam, hogy Harit magam mellett tudhatom. Sárgarépákat dobáltunk halomba, és néztem a kezét. Resteltem egyenesen ránézni, csak akkor tettem ezt, amikor mondott valamit. Amikor beszél valaki, aprólékosan szemügyre lehet venni, a tekintet végigsétálhat arca összes pontján, s közben elég fél füllel hallgatni szavait, mindebből úgysem vesz észre semmit. Ha krumplit válogatni vittek, és hideg volt, ebédszünetben hátunkat egymásnak támasztva üldögéltünk, hogy melegedjünk, és eltűnődtem: ez a boldogság egy életen át tarthatna, egy egész életen át. Így képzeltem el én a felülmúlhatatlan boldogságot: hátat a hához tapasztva ülünk egy mezőn, körülöttünk krumplihalmok, fejünk

fölött ragyog a Nap. Még csak egy valamire vágytam: hogy ez a mi életünk valamiképpen magába foglalja Danát is, úgy éljünk mindhárman, mintha testvérek lennénk, napjaink végezetéig.

Amikor aztán visszatértünk az osztálytermekbe, mindez egész egyszerűen elpárolgott, mintha nem lettünk volna együtt olyan hosszú időn keresztül, s mintha nem lett volna boldog időszak ez mindnyájunk számára. Ismét lány- és fiúcsoportokba oszlottunk, ők újból gonoszokká váltak, mi pedig nagyon hiúkká, újraindult a macska-egér játék, a ráfogások, féltékenykedések, gyanakvások és becsvágyak sora. Hari mindig a szemem előtt volt. Ott ült az előttem lévő padban. Nyugodt voltam. Mindent összevetve, végül is ez a fiú a férjem lesz tíz vagy húsz év múlva, tűnődtem el. Olykor egymagában találtam a hintáknál, késő este (...). Mint ilyenkor általában, ő az elhagyatott focipálya szélén álldogált, vagy a hintán ült, hatalmas lendülettel hajtotta azt, egészen a felső vasrúdig repült. Elhelyezkedtem a mellette lévő hintán, és versenyre keltünk: melyikünknek van bátorsága átfordulni a hintával a felső rúdon? Irtózatosan féltem, de nem maradhattam le merészségben mögötte, igaz? Rettegve szálltunk az ég felé, majd szédítő iramban ereszkedtünk alá, aztán ismét lendületet vettünk, belefúrtuk tekintetünket az éjszakába, és csillagok szálltak fel, majd zuhantak le velünk együtt. Ez volt a ... szerelem. Miután leállítottuk magunkat, zúgó fejjel, kábán letelepedtünk a gyepre, vártuk, hogy minden a helyére kerüljön, agyunkban letisztuljon, s lengett az égbolt, a susogó nyárfák és a hinták mozdulatlaná merevedtek, s eleven rajtunk kívül csak a szél volt. Néha szinte rosszul voltam ettől az egész „forgótánctól”. De ez is ... a szerelem: bátorságot erőltetsz magadra, az ájulás környékez, és mindez nem érdekel. Zökkenj át valós önmagadon. Halálos félelem bénítson le és közben lebegj az örömtől.

Csak akkor köszöntünk el egymástól, amikor szüleink már kiáltozva sürgötték hazatérésünket. Soha nem értünk egymáshoz; a pusztá tény, hogy együtt lehetünk, hatalmas, szédítő boldogságot jelentett számunkra, amely valamiképpen párhuzamos volt nyomorult iskoláslétünkkel, azzal, hogy diákok vagyunk, akiknek jegyeket kell kapniuk, kénytelenek dolgozatokat írni, muszáj folyton vizsgázniuk, táblához menniük, és átesniük mindenféle ellenőrzéseken (volt-e körömvágás, van-e hajpántjuk, meg van-e pucolva cipőkrém-mel a lábbelijük, mostak-e fogat reggel – időnként belátogatott az osztályunkba egy néni, bekente fogainkat

valamivel, s ha aznap nem mostad meg, megzöldültek). *Titkos boldogság* volt.

Hari elköltözött Németországba, és végül nem írt senkinek, pedig megígérte, még Krisztinek, legjobb barátjának sem. Szerelmem iránta sok évig kitartott távozása után is, végigkísérte gyermekkoromat. Amikor először olvastam egy trubadúr verses vallomását, amelynek címzettje egy messzi országban, a költőtől távol élő gyönyörű hölgy volt, mélyen megértettem a szerzőt, és azon nyomban szívembe zártam alkotását. Tízéves voltam akkor, és már tudtam, valójában mit jelent az elválás, az olyan elszakadás, amely üressé teszi bensődet, amelynek nyomán magányos leszel, mint egy eldobott kő, néma és tehetetlen. Homályban. Mielőtt visszavonhatatlanul útra kelt volna, összevesztünk valami ostobaság miatt. Elkezdett hiányozni az iskolából, arra gondoltam, betegeskedik. Aztán egy délután lélekszakadva érkezik hozzám Kriszti, hogy elújságolja: megy el Hari, *nagyon* elmegy, elköltözik, nem más városba, hanem más országba. Meg voltam győződve, hogy csupán egy újabb kapitális heccükről van szó, próbára akarnak tenni, hadd lássák, hogyan reagálok, hogyan esem kétségbe, ők pedig majd jót vigyorognak rajtam. Túl későn döbbsentem rá, hogy egyáltalán nem tréfa ez. Miután elment, valaki útján – már nem is emlékszem, ki volt az – kaptam egy levélkét, kockás füzetlap-darabka, amelyen elhasznált hegyű, sárga filctollal írt nyomtatott betűkkel, alig láthatóan ez állt: SZERETLEK. Lehet, hogy csupán osztálytársaim vicceltek meg, máig sem jöttem rá, de én akkor hinni akartam, ahogyan most is, hogy az a cetli a színtiszta igazságot hordozza. Nem szerettem soha senkit úgy, ahogyan őt akkor, egy kerítésen kuporogva, kezemben a levélkével – és azóta sem. (...)

Szonda Szabolcs fordítása

Simona Popescu költő, író, egyetemi tanár 1965-ben született a Brassó megyei Codlea városában. Jelenleg Bukarestben él, több elismert vers- és prózaköltet szerzője. A *szerelmről* egyik fejezete **Exuvii** című regényének, amely magyarul **Vedlések** címmel jelent meg 2008-ban a budapesti Pont Kiadónál.

(Cimbora, 2008. május)

Nyilas Misi és a Nyugat

Móricz Zsigmond máig jól ismert könyve, a **Légy jó mindhalálig** – kötelező olvasmányaitok egyike – legelőször a Nyugat című folyóirat 1920/5. számától kezdve jelent meg, és az év utolsó, 23–24. számában fejeződött be.

1. A szerző lánya, Móricz Virág írja le, hogy a regény 1920 karácsonyára könyv alakban is megjelent. „Nagyanyám olvasta már folytatásokban is, de mikor karácsonykor a kezébe kapta, úgy zokogott, hogy azt rémítő volt nézni. Az apám is sírt, összeborulva, forrón, fájdalmasan sírtak, soká, nagyon soká... Különös. Én akkor azt hittem, ez valami kedves gyerekregény. S nem adták a kezembe. Két vagy három év telt még el, mikor titokban lopkodtam belőle. Először összevissza, titkos órán, aztán egyszer csak megfogott, s szenvedélyesen, egyfolytában. Egyszer színházban voltak a szüleim, s minden parancs ellenére még akkor is olvastam, mikor hazajöttek. Észre se vettem, az asztalra borulva zokogtam Nyilas Misi szenvedésén. Apám megállt mögöttem, a fejemre tette a kezét. - Eridj aludni, fiam, majd holnap végigolvashatod.” (**Apám regénye**)

2. A Nyugat ugyanazon számában Nagy Zoltán költő, Ady Endre falustársa jegyzi meg: az ragadta meg a könyvben, hogy Misi gyermeki lényével mélyen azonosulni tudott. „Aki gyerekkel én még regényben találkoztam, azt valahogy felülről, messziről, idegenül néztem (mert így nézte az író), mintha valami egész másfajta lényről olvasnék, egzotikus népségről, kínai kuliról vagy indus hegylakóról, még ennél is idegenebb valakiről, akiknek sorsa nem tartozik rám, mert én sosem lehettem és sosem lehetek ők. Gyermekek, gyermekévek, milyen furcsa, hogy erről olyan keveset gondolkodik az emberiség, hogy erről olyan keveset írtak igaz írók.”

3. 1930-ban, miután Misi történetéből színdarab is készült, az Országos Középiskolai Tanáregyesületi Közlöny megvádolja az írot, hogy történetével megrendíti a közönség bizalmát a tanári és az iskolai tekintélyben. Ady Endre bátyja, Ady Lajos tanár úr békítőleg szólal meg a Nyugatban: „Kolléga urak, ne menjünk túlzásba. Éppen elég igazi és egyben igaztalan támadás ér bennünket nap-nap után: ne csináljunk tehát műserelemeket, s ne érzékenykedjünk ott és akkor is, ahol és amikor senki sem bántott bennünket... Eötvös «A falu

jegyzője»-ben a magyar vármegyét úgy festette le, hogy abban körülbelül csak egyetlenegy becsületes ember él: Viola, a – rabló. Nem tudok róla azonban, hogy az írótól «tompítást» követelt volna a magyar vármegye. Pedig Eötvös a maga korának vármegyéjét állította pellengérré, nem a negyven évvel azelőtti közigazgatást. Az írói, a művészi szabadságot ugyan respektáljuk mi, tanárok, legalább annyira, mint a száz évvel ezelőtt élt szolgabírák!”

4. Király György irodalomtörténész, maga is tanárember, mindjárt a regény megjelenése után elismerően ír a Nyugatban Móricz emberábrázolásáról: „Hányszor elképzelttem diákkoromban, egy-egy fájdalmas incidens után, milyen más tanár lennék én, s mire valóban a sors erre a boldogtalan pályára sodort, hogy elfelejtettem egykori fogadalmaimat! Hányszor került elém egy-egy meggyötört gyermekarc, könnybeborult és dacosan összeharapott ajakkal, s ilyenkor nem jutott eszembe az a másik, sarokba állított kisfiú, aki egykor én voltam a fejem fölött lebegő damokleszi nád-pálcával. Hol van ilyenkor az áldott emlékezés, melynek le kellene dönteni a korlátokat köztünk és a kis ember között? Vagy így kell mindig vakon és ostobán botorkálnunk azok között, akiket látásra és tudásra kellene nevelnünk? S ez a fájó igazságtalanság, mely a regénynek minden sorából följajdul, az a szörnyű vád, mely mindnyájunknak szól, adja meg ennek a munkának igazi, nagy jelentőségét...”

5. Azóta eltelt közel száz év, s a regényből több ízben is sikeres film készült (1936, 1960), manapság is sokat játszott musical, és ott van a Nagy Könyv 50-es magyar toplistáján. Az interneten eközben se szeri, se száma a háziolvasmányokat rövid „puskákkal”, elemzésekkel ismertető honlapoknak. Az egyikben, amely a Légy jó mindhalálig „olvasónaplóját” is kínálja, „Kis segítség a nehéz időkre” jellegével, hemzsegnék a hálás hozzászólások: „Köszike... Megmentettél... Életmentő vagy... Két napomat megszóroltad... Imádlak!...” S egy karácsonyi üzenet Beától, 2007-ből: „Kösz, ez most jól jön, nincs erőm elolvasni egy ilyen szutyok könyvet!”

Összeállította: Cseke Gábor

(Cimbora, 2008. március, Nyugat-émlékszáma)

Vizsga az élet kapujában

Louis-Ferdinand Céline-nek (1894–1961) hazájában, bár a 20. század talán legnagyobb francia regényírója, nem állítanak szobrokat, nem jelöli emléktábla az épületeket, ahol hosszabb-rövidebb ideig lakott, alkotott, nem neveztek el róla könyvtárakat, általános iskolákat, utcákat vagy tereket. Egyszerű magyarázata van ennek: Céline a francia irodalom engedetlen rosszfíúja, olyan fekete bárány, mint amelyből az általános iskola szinte kivétel nélkül minden osztályában találni egyet-egyet. Talán ti is ismertek hasonlót, a ti osztályotokban is van néhány gézengúz, aki mindig az ellenkezőjét cselekszi és mondja, mint amit kell, illik, szabad, és aki időnként úgy kiviseli magát, hogy a tanároké mellett még az osztálytársak ellenszenvét is kivívja.

Louis-Ferdinand Céline, az író, néhányszor igazán ocsmány módon kiviselte magát, olyannyira, hogy ezért személye még most, halála után is szegénypadra van utasítva. Regényeit azonban lankadatlanul olvassák, csodálják vagy éppen utánozzák. Zsenijét senki nem vonja kétségbe. **Halál hitelbe** című regényében Párizsban töltött, viszontagságban, nélkülözésben gazdag gyermekkoráról (is) mesél, szinte elviselhetetlenül tömény öniróniával. Természetesen nem mint gyermeket emlegeti önmagát (ugyan, mi ez az urizálás?), ő csak egy párizsi szegény kölyök, egy anyaszomorító.

Az alábbi részlet egyik iskolai vizsgáját meséli el, amelyet akár sikeresnek is minősíthetnénk, ha nem csupán a tanár jóindulatán múlna ez a „siker”.

A vizsga napján anyám becsukta a boltot, szeretett volna a segítségemre lenni. A Saint-Germain-en-l'Auxerrois melletti elemibe kellett mennem, egyenesen a nagyterembe. Útközben végig azt mondogatta, hogy csak bízzak magamban. Ünnepestes volt a pillanat, eszébe jutott Caroline, amire megint csak pityeregni kezdett...

A Palais Royalhoz érve elmondatta velem a Meséket és a megyék egész listáját... Pontosan nyolckor ott álltunk a rácsos kapu előtt, a feliratkozás következett. Mindenkit gondosan kiöltöztettek, a kölykökön látszott, hogy meg is mosakodtak. de azért rettentő idegesek voltak, éppúgy, mint az anyukák.

Tollbamondással kezdődött, aztán jöttek a feladatok. Nem volt nagyon nehéz, erre emlékszem, csak le kellett másolni. Olyanokkal vizsgáztam együtt, akik az előzőn, az őszin nem mentek át. A legtöbbnek tragikus volt a helyzete... Mert ki akarna inasnak állni?... A szóbelin szerencsém volt, egy testes férfi volt a vizsgáztatóm, az orra teli

szemölcscsel. Széles csokornyakkendőt viselt, olyant, mint Arthur bácsi, pedig nem is volt művész.... Patikus volt a rue Gomboust-ban. Két kérdést tett föl, növényekkel kapcsolatosakat... Semmit sem tudtam... Ő válaszolt saját magának. Zavarba jöttem. Erre megkérdezte, mekkora a távolság a Nap és a Hold meg aztán a Föld között, és hogy a másik oldalán... Nem mertem belevágni. Mással próbálkoztam. Az évszakokra vonatkozó kérdésre már tudtam valamit mondani. Általánosságokkal feleltem... Igaz, nem volt valami szigorú... Az összes válaszomat ő fejezte be helyettem.

Végül azt a kérdést tette föl, hogy mit csinálok majd, ha megkapom a bizonyítványomat.

– Kereskedő szeretnék lenni – mondtam gyáván.

– A kereskedés kemény munka, kisfiam! – ezt felelte. – Talán várnia kellene vele!... Talán még egy évet!...

Biztos nyápicnak talált... Azt hittem, megbuktat... Arra gondoltam, hogy ha hazaérünk, megint kitör az égihá-

ború... Elszédültem... Úgy éreztem, mindjárt összeesem... majd kiugrott a szívem... Megkapaszzkodtam... Az öreg látta, hogy kifut belőlem a vér...

– Nem! Nem, kisfiam! – mondta. – Nyugodjon meg! Nincs jelentősége! Átengedem! Beléphet az élet kapuján! Ha már annyira vágynak rá!

Egy padra ültem le, kissé odébb, a fal mellett... Rettenetesen izgultam. Az járt a fejemben, vajon nem kegyes hazugságról van-e szó... Hogy lerázzon. Anyám a templom előtti téren maradt, ott várta az eredményeket...

Még nem mindenki végzett... Néhány kölyök még hátravolt... Most már láttam őket. Belőlük is szakadt, az asztal fölött, a vallomás... Franciaország térképe, a kontinensek...

Amióta elhangzottak az élet kapujáról szóló szavak, úgy néztem szegény kis sorstársaimra, mintha még sohasem láttam volna őket... Mind rettegett a bukástól... egészen hozzátapadtak az asztalhoz, rángatóztak, mint a csapdába esett állat.

Ez volna az élet kapuja? Azon igyekeztek mind most, ebben a szent pillanatban, hogy ne legyenek többé gyerekek... Az arcukat próbálgatták, férfinak akartak látszani...

Hasonlítottunk egymásra, így köpenyesen, ők is olyanok, mint én, belvárosi kiskereskedők, szabók, bazárosok... Mind nyápicak... Folyton tátva maradt a szájuk, lihegtek, mint a kiskutyák, ahogy felelni próbáltak az öreg kérdéseire...

A szülők a fal mellett ácsorogtak, onnan figyelték a pereputtyukat... Folyton a kölyköket bámulták, de olyan izgatottan, mintha le akarnák csapni a fejüket.

A fiúk meg folyton melléfogtak... Mentek szépen össze... Az öreg viszont fáradhatatlan volt... Felelt ő mindenki helyett... Az anyák csak irultak-pirultak... Nagy feneklések voltak kilátásban... Itt nemsokára vér folyik... Aztán egyszer csak vége lett... Már csak az eredményhirdetés volt hátra... És most következett az igazi csoda!... Átengedtek mindenkit! A tanfelügyelő fönn a pódiumon hirdette ki az eredményt... A pocakjára csüngött le a lánc, ahányszor levegőt vett, az érem egy nagyot ugrott. Néha hebegett-habogott, összetévesztette a neveket... De most már az sem számított...

(Louis-Ferdinand Céline: Halál hitelbe. Kalligram, 2006. Szávai János fordítása)

Gyermekjáték-történet dióhéjban

A legrégebbi játékszerek, amelyekről tudunk, Kr. e. 1100-ból valók. Egy susai templom feltárásánál mészkőből készült kis malacra, sündisznóra bukkantak, valamint egy oroszánt ábrázoló apró alakra, amely kerek talapzaton áll. A talapzaton látható lyukon cérnát húztak át, ennek segítségével hozták mozgásba a játékszert.

Babilóniából fennmaradt egy alabástrom baba, mozgatható karokkal.

Kr. u. a 6. és 7. századból is maradtak fenn az utókor számára kitűnően konzerválódott posztóbabák. A babák fejét fából faragták és befestették, ruházatuk a felnőttek viseletét utánozta.

Már az ókorban készítettek falovakat a gyermekek számára, amit zsinóron húzhattak maguk után. Ezek nem maradtak ránk, de a görög vázákön lévő képeken láthatók. Arisztophanész szerint ezekhez a játékokhoz egy obolosért (ókori görög pénz) a piacon lehetett hozzájutni.

Kereskes faló, ógörög gyermekjáték Kr. e. 950-900-ból. Kerameikos Régészeti Múzeum, Athén

A vesszőparipa is ismert volt az antik görögök számára. Alkibiadész meglepte egyszer Szókratészt, amint gyermekei között vesszőparipán lovagol. A görög és római kislányok kedvenc játékszere a baba volt. Ez általa-

Antik porcelánbaba

ban agyagból készült, a végtagokat cérnával erősítették a testhez.

A középkorból nem sok játék maradt ránk, a 16. századig nem is találtak a régészek fajáték-maradványokat. A kora középkorból maradtak fenn agyaglovacskák, vértezett lovakok. Párizsban a Szajna folyó fenekén találtak ónból és ólomból készült játékszereket, amelyeket annak idején a piacokon árultak.

Források tanúskodnak arról, hogy a 15. században Nürnbergben már iparszerűen foglalkoztak babajátékok készítésével. A 16. századból lovalakok maradtak ránk. Hans Burgkmair *Weisskunig* című művéből kiderül, hogy asztra helyezett két lándzsás lovat egymás felé toltak azzal a céllal, hogy egyik a másikat kiüsse a nyeregből. Ezek a játékszerek addig voltak divatban, amíg a lovagi játékok és lovagi harcmódor működött, utána lassan eltűntek.

A 17. században jelennek meg a babaházak, amelyek a rendes lakóházaknak tökéletes utánpótlói, s hogy nem szolgálták játékszerül, bizonyítja az a tény, hogy a legtöbb babaház teljes épségben maradt az utókorra. A babaházak szűkebb hazájának Németországot tekintik, innen terjedtek el Európa-szerte, s magukon viselik az illető ország jellegét.

A legnagyobb és leghíresebb babaház Mária királynőnek készült unokatestvére, Mária Lujza megrendelésére 1922-ben. Az építését Edwin Lutyens, a kor leghíresebb brit építész felügyelte, ezeröttszáz kézműves három évig dolgozott rajta. A működő mosdók, felvonók és autók mellett egy könyvtár is helyet kapott az 1:12 arányban készült Edward-kori villában, amely kétszáz kötetet tartalmaz 171 szerzőtől. Megtalálhatók benne többek között Arthur Conan Doyle, J. M. Barrie, Thomas Hardy, Rudyard Kipling és W. Somerset Maugham művei is.

A kislányok kedvelt játékszere minden korszakban a baba. A babajátékszer története egyúttal divattörténet is, hiszen a babák ruházata mindig tükrözi az aktuális felnőtt ruházatot. A kislányok nem túrték volna soha, hogy ebben eltérés legyen: a 16. századtól a 19. századig a baba mindig a legújabb divat szerint volt öltöztetve. A babák készítésének technikája az idők folyamán alig módosult, csak az anyag változik. Eleinte leginkább fából készítették és befestették. Később megjelentek a viaszból készült babák, mert a viasszal tudták leginkább a valóság látszatát kelteni. A 19. század közepén jelennek meg a porcelán babák.

Nemcsak a kislányok játszottak babákkal, hanem a fiúk is, az övéik azonban leginkább katonák voltak. Általában fából, ólomból, ónból készültek, de a gazdagok számára készítették ezüsből is.

XIV. Lajos francia királynak egész hadserege volt ezüsből. A katonák mind finoman voltak montírozva, díszítve, összértékük 50 ezer tallér volt.

A 18. században terjednek el a papírból kivágható, öltöztethető babák, állatok, tárgyak stb. Eleinte a papírt

fadarabra lehetett felragasztani, hogy időálló legyen. Később a karton váltotta fel a fát. Mivel előállításuk olcsó volt, rendkívül elterjedté lett.

A 19. században, de még a 20. században is előfordult Olaszországban, hogy a gyermekeknek élő madarat vagy bogarat adtak játékszerként, miután egyik lábát cérnával kötötték meg.

A 8. századi nürnbergi katalógusban szerepelnek olyan komikus játékalakok, amelyekbe élő madarat lehetett behelyezni, úgy, hogy a madár feje helyettesíti az alak fejét. A francia forradalom alatt miniatűr guillotine-ok is forgalomba kerültek, amelyekkel kis arisztokrata babákat lehetett lefejezni. Arról is tudunk, hogy Goethe is rendelt ilyen 1793-ban kisfia számára, de felesége nem engedte meg, hogy a gyermek játsszon – ahogy fogalmazott – ezzel a rémisztő játékkal...

Babakonyha

Rokokó baba, 18. század

A harmadik szem művészete

„Rajzaim a 21. századnak készülnek. Ugyanakkor közvetítik a kompozíciót, formát és dimenziót, a ritmust, szimbólumokat vagy számok és szabályok átalakulását.” (E. Kunz)

1895 óta létezik a kortárs művészet nagy ünnepe, a Velencei Biennále. Tavalyelőtt az 55. kiadását szervezték meg, Az enciklopédikus palota címmel. Nyolcvanhárom alkotó munkáit állították ki, 89 ország vett részt, félmillióan látogatták. Ami ott megjelenik, az a figyelem középpontjába kerül, írnak, beszélnek róla, elemzik, akkor is, ha azelőtt talán kevesen tudtak létezéséről. Ide olyan munkákat is beválogattak az akkori

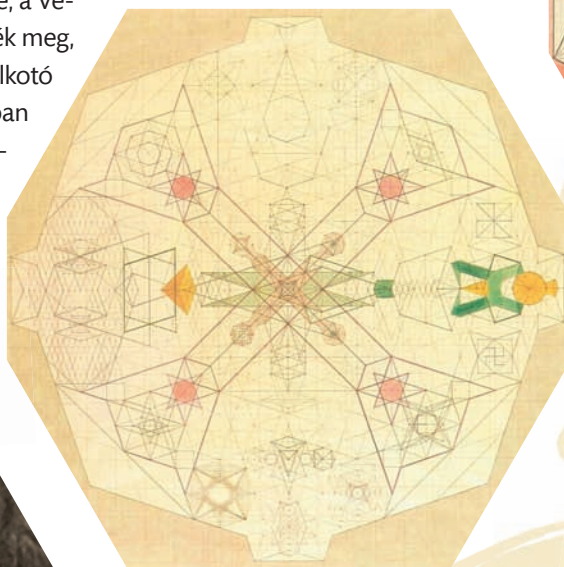
A Szín-téren: **Emma Kunz svájci látnok, kutató, gyógyító, rajzoló (1892–1963)**

kurátor, amelyeket nem művészek hoztak létre, vagy amelyeket nem művészeti alkotásnak szántak. Így egy outsider art-os, azaz a művészet intézményes világán kívül rekedt művészeti válogatás is bekerült a kiállításba. Olvashattatok a Cimborában az art brut-ról és Jean Dubuffet-ről nem is olyan régen. Más hasonlórú, érdekes figurák alkotásai mellett Emma Kunz munkái is helyet kaptak a megakiállításon. Az ezoterikus művészetre egyre nagyobb figyelem irányul, mondhatni, bekebelezte a művészeti világ a kívülrekedt, általa még „megemésztetlen” alkotókat is.

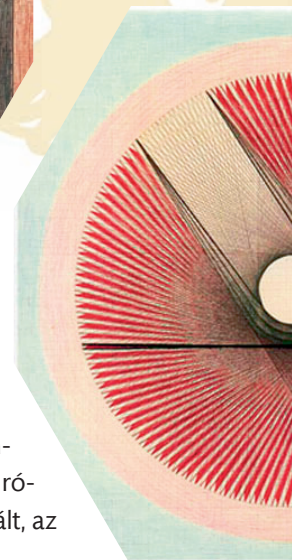
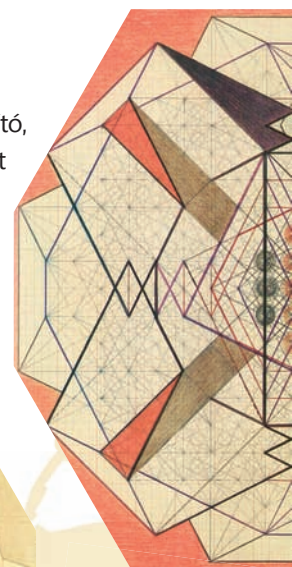
Emma Kunz természetgyógyásként dolgozott, Svájc német nyelvterületű részén élt, kutatónak vallotta magát. Gyógyító munkája kapcsán gyakran a csodát emlegették. Ezt ő maga elutasította, mondván, annak képessége,

hogyan felfedezzük és használjuk a gyógyító, kreatív erőket, csak rajtunk múlik, mert mindannyiunkban ott szunnyadnak. Mára reflektorfénybe emelték rajzait, és nemzetközi hírnevet kovácsoltak

neki a vizuális művészet világában.

Takácscsaládban született, szerény körülmények között élt. Elég korán észrevette, hogy telepátikus képességei vannak. Gyakori sétái során, 1941-ben egy római kori kőfejtőben gyógyító sziklát talált, az

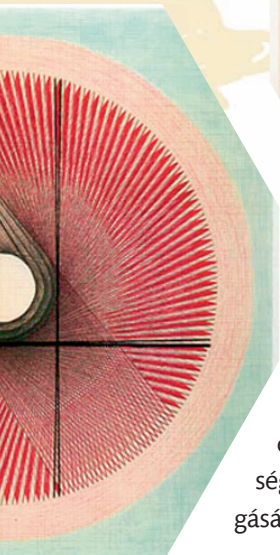
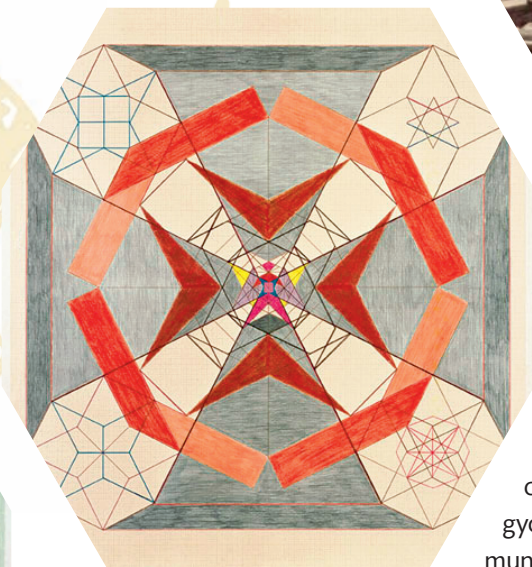
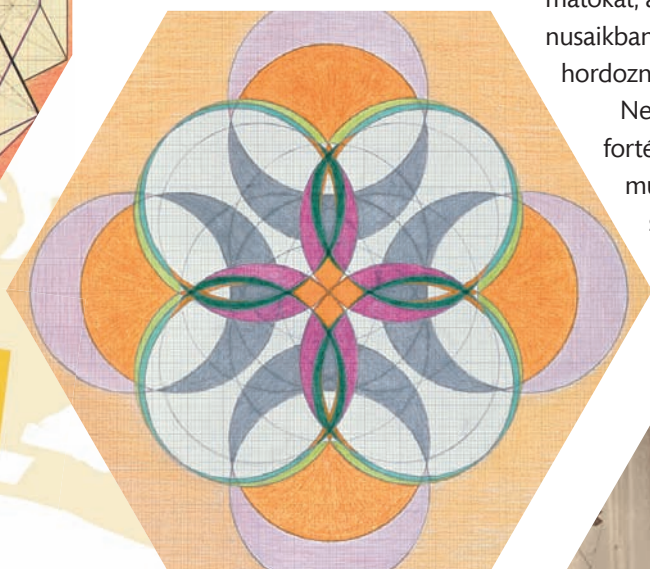
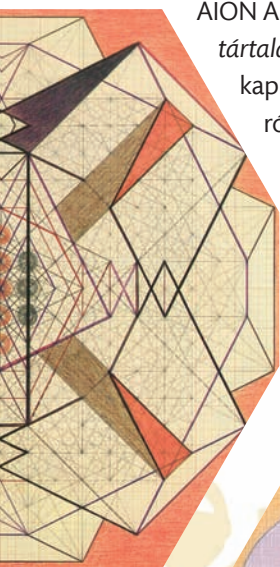

AION A névvel illette (a szó görög eredetű és *hátartaltant* jelent), porát a mai napig is meg lehet kapni a svájci gyógyszertárakban, és azt írják róla, hogy gyulladáscsökkentő hatású, reumára, idegfájdalomra, ficamra, kisebb égési sebekre, horzsolásokra alkalmas. Ásványi anyagokat és biodinamikus energiákat tartalmaz.

és önmagára figyelve készítette milliméterpapírra rajzait, grafitceruzával és zsírkrétával, amit páciense és maga közé helyezett el. Nem tudom, műtárgyként tekintett-e ezekre a gyógyításban használt eszközökre. A láthatatlan energiavonalak grafikai megjelenítésére törekedhetett. Később ezeket a munkákat könyv formájában is megjelentette, de heliográfiai eljárással sokszorosított is belőlük. Emlékházának weboldalán meg is lehet nézni, vásárolni ezeket a nyomtatásokat, amelyek kézzel készültek, és méretükben, színtonusaikban az eredetivel azonosak, anélkül, hogy magukon hordoznák a sokszorosítás nyomait.

Nem tudok arról, hogy tanult-e a képzőművészet fortélyairól, szerintem nem részesült intézményesített művészeti oktatásban. Ösztönösen dolgozott, ami segítette őt munkájában. Egy verseskötetet is írt, saját költségén adta ki, mint a rajzos könyveit.

Együttében készített nagyobb méretű, mandalára hajazó geometriai formákat, amelyeket terápián használt diagnosztikai kalauzként, ingája segítségével. A jövőmondó az inga mozgását követve, a vele szemben ülő emberre

Nem volt művészeti karrierje, halála után emelték be a művészettörténetbe.

Érdekes dolog ez: ma művészként tekinthetünk arra, amit jó pár évvel ezelőtt alkotója gyógyító céllal hozott létre. Halálakor közel 400 műtárgyat hagyott maga után. Az 1970-es években kezdték kiállítani munkáit a múzeumok, azóta világszerte számtalan helyen megfordultak már ceruzarajzai.

„Minden sajátos törvények rendszerének megfelelően történik, amit magamban érzek, és ami soha nem hagy nyugodni.”

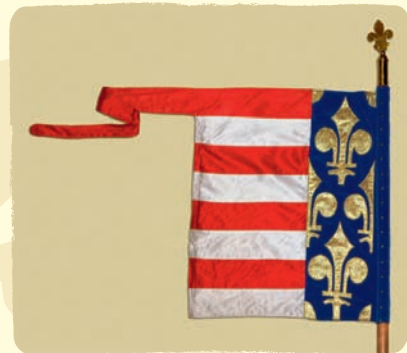
Magyar történelmi zászlók

A magyar állami ünnepek méltóságos pillanata a 23 történelmi zászló bevonulása (baloldalt Thököly Imre címeres fejedelmi zászlaja)

Az Árpád-házi uralkodók vörös és a négy folyót (Duna, Tisza, Dráva, Száva) jelképező ezüst csíkos, szalagszélyes zászlója a 12. században jelent meg

Az Anjou-házi uralkodók az Árpád-sávós zászlót családi címerükkel egészítették ki, és a zászlórudak csúcsára Anjou-liliom került

Hunyadi János kormányzó bátorságot jelképező, koronás oroszlánnal és hollóval díszített címeres zászlója

Hunyadi Mátyás fekete seregének a Hunyadiak címerállataival díszített fecskefarkú zászlaja (rekonstrukció egy 15. századi miniatúra alapján)

Bethlen Gábor erdélyi fejedelem lángnyelvekkel díszített fecskefarkú zászlója a család hattyús címerével és az Erdélyt jelképező hét toronnyal

A napjainkig fennmaradt legrégebbi – a Szent Koronával ékesített címerrel és arany lángnyelvekkel díszített – magyar koronázási zászló 1618-ból

Rákóczi korabeli, lángnyelvekkel díszített kuruc lovassági zászló a magyar királyság lombkoronás címerével és a Pro Libertate felirattal

Az 1848–1849-es, piros és zöld farkasfogakkal szegélyezett honvéd lovassági zászló hátoldala a Magyarok Nagyasszonyának képével

Rongyok, zászlók, lobogók

Az isteneket és szent állatokat ábrázoló óegyiptomi hadijelvények hatalmas jelképek és a vezérlés eszközei voltak

Az ókori római légiók sasmadaras jelvénye később a birodalom szimbólumává vált

Az első nyugat-európai zászlók a római katonai egységek hadijelvényeihez rögzített bíborvörös szövetdarabok voltak

A zászlók elődei: a hadijelvények

A jelentős történelmi eseményekhez, személyekhez kapcsolódó zászlók napjainkig az összetartozás fontos jelképei. Már évezredekkel ezelőtt zászlók alatt gyülekeztek a hadba indulók, és ma is a nemzeti zászlóra esküsznek fel a honvédek. Bizonyos színekhez egyezményes jelentések tapadtak: a hadba hívó zászló általában vörös volt, a fekete a gyász, a fehér a megadás, a békés szándék, a meghajtott zászló a tisztelet jele.

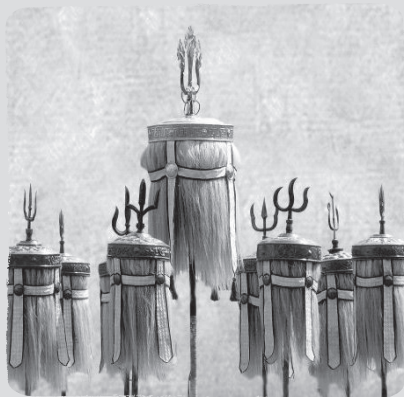
A szövetszászlók ókori elődei magasra tartott rudakra erősített hadijelvények voltak, amelyek mögött a csapatok felsorakoztak, és amelyek a csaták zűrzavarában eligazították a küzdő feleket. A legősibbek állatszörből, tollakból, bronzból készültek, a rudak csúcsdíszei a törzsek védőszellemét, illetve a birodalmakat jelképezték. A szkíták, a hunok és a magyarok ősi jelvényeit totemállattal, a turulmadár díszítette, a római légiók jelvényein a feltartott kéz a roham, Jupiter sasmadara és villáma pedig a győzelem jele volt.

Az ókori Epheszosz területén (a törökországi Efesben) feltárt görög nőalak, kezében félholdas, csillagos hadijelvényrel

Szászánida uralkodói hadijelvény mögött gyülekező perzsa harcosok

Középkori jakfarkas mongol hadijelvények, a rudak tetején háromágú szigonyokkal (rekonstrukció)

Európa népeit a 15–17. században rémületben tartó oszmán-török seregek lófarkas, félholdas hadijelvénye

Hódító Vilmos seregének lándzsaszászlói az 1070-es években hímzett, Anglia normannok általi elfoglalását ábrázoló bayeux-i falkárpiton

Magasra emelt normann és porba hullt angol sárkányos zászló (Harold angol király halála a bayeux-i falkárpiton)

Középkori lovak, címerállatával ékesített pajzsral és zászlóval (illusztráció a 14. századi Manasse-kódexben)

A nándorfehérvári csatában a török katonát a mélybe ragadó, a zászlóért életét áldozó hős várvédő (Wagner Sándor: Dugovics Titusz önfeláldozása, 1853)

Az első szövetszások feltehetőleg az ellenség véérébe mártott rongyok voltak. A lándzsaszások – lándzsákra erősített selyemszalagok – Kínában jelentek meg 5000 évvel ezelőtt, onnan jutottak Közép-Ázsiába, majd Európába. A félelmetesen sziszegő kígyóhoz hasonlító sárkánykígyós zászló – a sárkányfejhez rögzített, fokozatosan szűkülő zászlók – az ázsiai nomád népek hadviselésében terjedt el először.

A kereszténység felvétele után a zászlókat kereszt vagy szentek képe díszítette. A középkori lovak címerjeleikkel ékesített zászlókkal in-

dultak csatába, és címeres zászlók lengtek a várak tornyain. Az uralkodók hadizászlója az ország, illetve a nép jelképének számított.

A zászlóknak mágikus erőt tulajdonítottak, a seregek védelmezőjeként tisztelték, a zászlótartónak élete árán is meg kellett védenie. A krónikák szerint 1456-ban Hunyadi János seregének nándorfehérvári győzelme abban a pillanatban dőlt el, amikor egy hős magyar vitéz életét áldozva rántotta magával a vár-fokról a mélybe a török zászlótartót, megakadályozva ezzel a lófarkas zászló kitézését.

A krónikák szerint a honfoglalás kori magyar fejedelmek lángvillás vörös zászlójának csúcscímere totemállatunk, a turul volt (rekonstrukció)

Első királyunk, Szent István pajzsát és szalaguzáslyos, vörös zászlóját kettős kereszt díszítette (díszes kezdőbetű a Képes Krónikában)

A Szentföldre induló kereszties lovak, máltai kereszttel díszített köpenyben és zászlóval (13. századi kézirat illusztrációja)

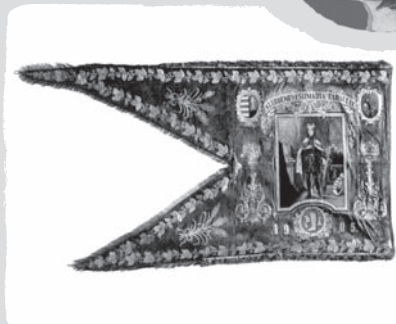

Az egyik első városzászló Velence 9. századi – védőszentjét, Szent Márkot jelképező oroszlánnal és bíborszínű szalagokkal díszített – zászlaja volt

A kézdívarhelyi nemes szücsök 1649-ben alakult céhének 1858-ban hímzett zászlója a város céhmúzeumában

A békéscsabai „érdemes csizmadia társulat” zászlóját a céh, illetve az ország címere mellett védőszentjeik, Szent Bertalan és Szent Imre herceg képe díszítette

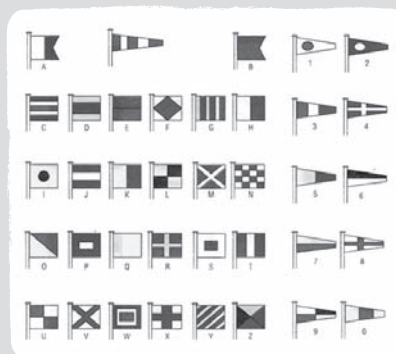
Céhzászlók és hajólobogók

A városok, illetve az iparosokat, kereskedőket tömörítő céhek zászlói a középkorban jelentek meg. A mesterek a jellegzetes szerszámaikkal, termékeikkel, védőszentjeikkel díszített céhzászlók alatt gyülekeztek, ha fegyverrel kellett megvédeni városukat, vagy ha felvonulásokon, körmeneteken vettek részt.

A rudakhoz rögzített zászlók mellett – először a középkori hajókon – az árbocokra zsinaggal fel-, majd levonható, a hajók azonosítá-

sára szolgáló lobogók is megjelentek. Később, ünnepélyes alkalmakkor a szárazföldön is szokássá vált a lobogók magas zászlórudakra történő felvonása, a félárbocra eresztett lobogó pedig a gyász jele lett.

A hajózásban a rádió feltalálása előtt az utasítások közlésének módja – a füstjelek mellett – a jelzőzászlók használata volt. A flották hajóinak kapitányaival a parancsnoki hajó, az ún. zászlóshajó központi árbocára és annak köteleire felvont, kisméretű, különböző színű, mintázatú és alakú lobogók tudatták az admirális üzeneteit, parancsait.

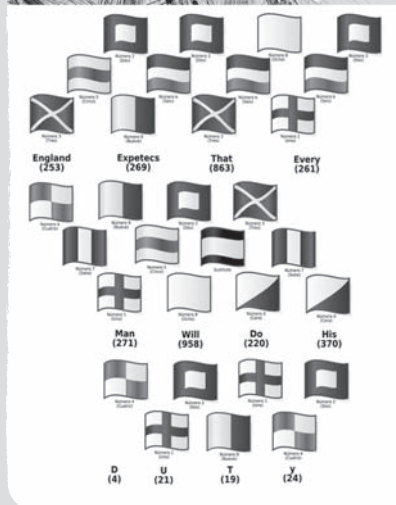
A betűk, illetve a számok jelölésére, a kódolt üzenetek küldésére az 1700-as évektől használt jelzőzászlók

Kolumbusz Kristóf híres zászlóshajója, a Santa Maria, amely 1492-ben megközelítette Amerika partjait

Tizenhetedik századi angol kalózhajó a pusztulással fenyegető, lábszárcsontos, halálfejes fekete zászlóval

Horatio Nelson admirális kódolt üzenete az 1805-ös trafalgarai ütközet előtt: Anglia mindenkitől elvárja, hogy teljesítse kötelességét

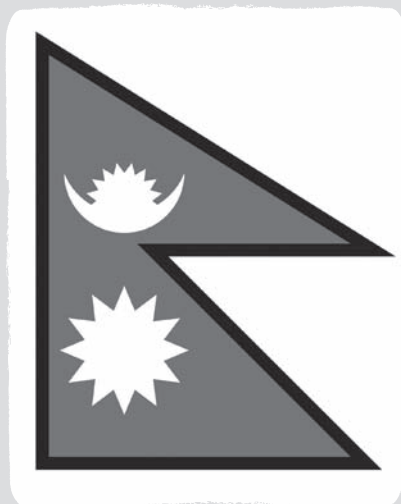
A legrégebbi nemzeti zászlón, Dánia 14. századtól használt lobogóján fehér, ún. skandináv kereszt tűnik fel vörös mezőben

A 15. századtól ismert skót nemzeti zászlón kék alapon látható a Skócia védőszentjére, Szent Andráásra emlékeztető harántkereszt

A piros-fehér-piros osztrák nemzeti lobogó a Szentföldön harcoló V. Lipót véres ruhájára és az öve alatt fehéren maradt sávra emlékeztet

Nepál a Föld egyetlen országa, amelynek zászlója nem négyszögletű

Nemzeti zászlók, trikolórok

A nemzetállamok születésével egyidőben a nemzeti összetartozást és a függetlenséget jelképező nemzeti zászlók is megjelentek. A legrégebbi – a dánok 14. századtól használt lobogója – a legenda szerint az égből szállt alá, hogy győzelemre segítse a dán kereszties vitézeket a pogányok elleni harcban.

A háromszínű zászlók, a trikolórok megjelenése a nemzeti felszabadító mozgalmakhoz, szabadságharcokhoz kötődik. A legelső az 1500-as években a spanyolok ellen

harcoló hollandok hadiflottájának hajóin lengő narancssárga-fehér-kék lobogók voltak, a franciák néphatalmat jelképező piros-fehér-kék zászlója az 1789-es forradalom után született meg, a forradalmárok trikolórnak mintájára. A piros-fehér-zöld magyar zászló használatát az 1848-as szabadságharc idején szentesítették, és a kiegyezés (1867) után vált a magyar nép és az ország hivatalos jelképévé. Színei – amelyek a köztudatban erőt, hűséget és reményt szimbolizálnak – azonosak a 15. században kialakult magyar címer színeivel, csak az ezüst sávokat helyettesíti fehér.

Az Amerikai Egyesült Államok csillagos-sávós zászlója az 1770-es években született meg, sávjai függetlenségi háborban eredetileg részt vevő 13 államot, az 50 csillag a jelenlegi tagállamokat jelképezi

A 17. század eleji székely zászlón holdsarló és hatágú csillag veszi közre a székelység régi címerjeleként számontartott, medvefejet és szívet átszűrő kardot tartó pancelos kart

A 2004-ben tervezett kék-arany-kék sávós, félholddal és csillaggal – a székelyek ősi címerelemeivel – díszített székely zászló az összefogás, az együtvé tartozás jelképe

Az országépítés szenvedéstörténetei

A második világháború a szenvedések sokaságát hozta magával. Emberek haltak meg, családok menekültek el szülőföldjükről, épületek (házak, gyárak) rongálódtak és semmisültek meg, az élelmiszer megfogyatkozott. Kötelezővé vált a terménybeszolgáltatás, megnőtt a fogyasztási cikkek ára, kiürültek a boltok, az alapvető cikkeket jegyrendszer alapján lehetett beszerezni. A háború okozta pusztítások nyomainak eltüntetéséért a férfiakat munkaszolgálatra hívták be.

Az országos munkatáborokban százezrek dolgoztak – ki kényszerből, ki lelkesedéssel. A nagyméretű, vakmerő tervek a népi hatalom, a szocializmus felsőbbrendű voltát kívánták bizonyítani, az ország arculatának, a lakosság gondolkodásmódjának megváltoztatását tűzték ki célul, az új munkaerő, az összefogás és a lelkesedés lehetetlent nem ismerő hatásait kívánták kihasználni.

A Duna és a Fekete-tenger közötti csatorna megépítése Csernavoda és Konstanca között vágta át Dobruzsát, így a folyami szállítást 400 km-rel rövidítette meg. Az új víziút hossza 95 km. A munkatábor először 1949 és 1953 között működött, mintegy százezer politikai elítélt (köztük a rendszer ellenségeinek minősített papok, a kollektivizálást ellenző, kuláknak minősített gazdák) részvételével. Büntető- és átnevelő tábor jellege volt. Az ide hurcolt áldozatok éveken keresztül napi 12 órát dolgoztak, éhezve, fázva, orvosi kezelés, megfelelő öltözet és munkaeszközök hiánya közepette. A félbemaradt munka folytatására és befejezésére 1976 és 1984 között került sor. A táborban a politikai foglyok mellett civil munkások és sorkatonák dolgoztak.

1948-ban két vasútvonal építése kezdődött meg, a Kárpátok hegyeinek átvágásával. A Szálva és Visó közötti, 60 km hosszú vasút Máramarost kapcsolta be az országos közlekedési hálózatba. A másik vasút Bumbești és Livezeni között 30 km-en vágta át a Déli-Kárpátok szikláit és völgyeit, hogy a Zsil völgyéből kibányászott szenet könnyebben lehessen szállítani a dél-romániai ipari központokba. Az ifjúsági munkatelepek nevezett építkezésein április és október között 30 ezer lelkes munkás dolgozott.

A békási vízierőmű építése 1950-ben kezdődött, tíz évet vett igénybe. A völgyzáró gát mögött felgyűlt víz 32 négyzetkilométer területű tavat formál. A víz útjából 22 falut kellett elköltöztetni. A betongát megépítésénél politikai elítéltek, sorkatonák és munkások dolgoztak.

Hasonló erőfeszítéssel zárták el 1960 és 1965 között az Argeș folyó útját; a felduzzadt vízmennyiségből született meg a Vidraru tó.

Az országépítés történetei két csoportba különülnek el. Egyik részük szenvedéstörténet: a nélkülözéseket, az új rendszer kiszolgálói részéről tapasztalt embertelen bánásmódot, a világháború után fellépő új hatalom erőszakos, bosszúálló voltát panaszolják fel. Az éhezésről, a munkavezetők embertelenségéről, a munkabalesetek és a végelgyengülés miatt előálló halálról, a megaláztatásokról szóló történeteket csak titokban lehetett továbbadni, bizalmas, baráti, családi körben. A történetek másik része pedig lelkes hangon számol be az emberi akarat, az összefogás, a fiatalos lendület példáiról. A munkatelepeken születik meg az „új ember”, aki hűen követi az országot irányító párt utasításait, önfeláldozóan veti bele magát a teremtő munkába. Ezek a történetek a szocializmus és a kommunizmus kötelező olvasmányai voltak. Az újságok közölték, regények és filmek népszerűsítették. Paul Călinescu 1950-ben rendezte és készítette a *Zeng a völgy (Răsuna valea)* című filmet, amely a frissen lezárt Bumbești-Livezeni munkatábor eredményeit magasztalta.

Az alábbiakban a munkatáborokat megjártak szenvedéstörténeteiből válogatunk.

Nyitrai Mózes 1913-ban született az aranyosszéki Mészkon, szegény földműves családban. Unitárius teoló-

giát végzett, Kocsordon, a Zsil völgyében, majd Kénosban, Homoródkarácsonyfalván, Vadadon szolgált.

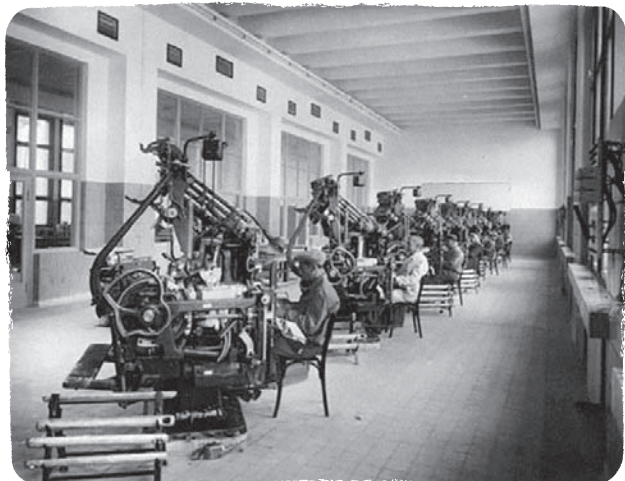
1958 augusztusában az apát és két fiát titkos szervezkedés vádjával kihallgatásra viszik. A kisebbik fiút szabadon engedik, az apát és a nagyobbik fiút 6-6 évi munkaszolgálatra ítélik. Börtönbe zárják feleségét, a szintén unitárius lelkész Deák Bertát is. Az elítéltek Brassó, Marosvásárhely, Szamosújvár után érkeznek meg a Duna-Deltába. Nádat vágnak, védőtöltést emelnek, mezőgazdasági munkát végeznek. Az elégtelen táplálkozás, a téli hideg, a megfeszített munka kikezdi egészségüket. Nyitrai Mózes 1964. július 29-én szabadul. Az alábbi részletek az ő emlékiratából származnak, bennük a Duna-csatona építésénél töltött időszakról számol be:

„Vallásos gyakorlatukért szüntelenül a szombatosok szenvedtek. Szombaton nem dolgoztak. Pénteken képesek voltak azonban dupla normát teljesíteni, csakhogy pénteki naplemente után letehessek a munka eszközeit, s szombaton ne kelljen dolgozniuk. Ezért minden szombaton megkapták a botokat. Másokat is megverték, akik nem teljesítették a normát. Leginkább a rab-brigadérosokat, ha szombatra hiányzott a hatnapi normából.

Egy szombatos szombatnapi keserves szenvedése mindig a szemem előtt van. Szó szerint veszik a negyedik parancsolatot: «Ne tégy akkor semmi dolgot.» Kényszerítették, hogy ha nem akar dolgozni, legalább vigye ki egy csoport élelmét a munkahelyre. Nem nyúlt a kaniszterért. Hátára kötötték és taszigálták, hogy menjen. Nem ment egy lépést

sem. No, ha nem, akkor imádkozzál, de szüntelenül, de ég felé emelt, imára kulcsolt kézzel, és jaj neki, ha egy pillanatra is leengedi a karját! Azt én már kipróbáltam, hogy legnehezebb egy gyufaszálat állandóan kinyomni és visszaereszteni, vagy a magasba emelni, s úgy tartani pihenés nélkül.

Ránéztem egy kényszerimádkozóra, és hideg futott végig a gerincemen. Nem volt forróság, mégis csurgott róla a kínveríték. Törülni sem lehetett a feltartott kéz miatt. Szánalmasan patakzott a víz homloka, arca ráncában, végig állán, nyakán, gallérja körül, inge alatt. Nem tudom, hogy végződött kinszenvedése, mert haladni kellett munka közben, s eltávolodtunk ettől a látványtól. (...)

Gudor Lajos 1914-ben született Marosújváron. Református teológiát végzett. Köpecen, Bukarestben, majd 1940 és 1984 között Aranyosgerenden református lelkész. Alaptalan vádakkal 1950-ben munkatáborba vették, ahonnan 1953-ban engedték szabadon. Az alábbi beszámolót emlékiratából emeltük ki:

„Meglepő volt, hogy az Erdélyből összegyűjtött, álamellenes tevékenységgel vádolt emberek nagy többsége magyar volt. Még itt is érvényesült a sovinizmus. Engem azzal vádoltak, hogy a kollektív gazdaság ellen működök. Ghenceán (Bukarest), ahová Kolozsvárról vittek, felolvasták a büntetésünket. Én két évet kaptam, semmi ítélet nélkül, teljesen jogtalanul. Védekezni nem engedtek. Ki sem hallgattak. Egyszerűen elítéltek, mert a falu nem lépett be a kollektív gazdaságba. Velem együtt a faluból még elítéltek két személyt: Lovász Miklóst mint kulákot, és Fekete-Negrea Ioant, szintén mint az előbbi rendszer kiszolgálóját, nagy sovinisztát. Az utóbbi kettőt egy-egy félévre. A Duna-Deltába vittek munkára. Előbb Capul Midián

töltöttünk egy kevés időt, majd a 4-es kilométernél dolgoztattak. Itt Salignynál (Andrei Saligny volt az a mérnök, ki a Cerna-Voda-i hidat építette) dolgoztam vagy kétezer fogollyal együtt egy évig. A Duna-Fekete-tenger csatornát építettük. A cél az volt, hogy 66 km-rel rövidítsék meg a Dunát, és zsilip-rendszerrel új, takarítható hajóutat készítsenek Konstancára. Egy év múlva innen a békási erömű építéséhez vittek. Míg a Dunánál rettenetes parancsnokunk volt, ki agyondolgoztatott, egyeseket agyon is lőtt, Békáson enyhült a helyzet. Egy kicsit szabadabbak voltunk. Feleségem, édesanyám kihallgatásra is eljött. Lassan teltek a napok, de a végén mégis eltelt 2 esztendő. De ekkor sem eresztettek haza, mivel kedvezőtlen híreket, illetve útmutatást kaptak Gerendről. Bizonyára azt, hogy hazajövetelem árt a kollektív gazdaság fejlődésének. Adminisztrációs büntetésemet még 8 havi börtönbüntetéssel hosszabbították meg. Kolozsvárt a Majális utcai meg a Budai Nagy Antal utcai börtönökben töltöttem ezt a 8 hónapot. 1953. február 5-én szabadon engedtek.”

Kovács Márton 1941-ben született a Dés melletti Szásznyíresen. Teher-, majd utasszállító kocsin dolgozott. Az alábbi mondatok a vele készült interjúból származnak:

„A 80-as évekbe minden évbe vittek 3-4 hónapra a kanálshoz. Vittek kétszer egy évbe. Ha vittek három hónapot, akkor kétszer egy évbe. Ha négy hónapot, akkor egyszer. Tizenkettőt tizenkettőve dógoztunk. (Tizenkét órai műszak váltakozott tizenkét óra pihenővel – szerk. megj.) Este adtam át, reggel vettem vissza. Egyik héten vótunk éjszakások, másik héten nappalosak. Akkor nem volt szabad szombat. (...) Hegyeket kötöttünk. Éjszakákon át dógoztunk.”

Tavaszcvaró virágos

A hosszú, havas, hideg tél sokaknak a bezártságot is jelenti, és ha ki is merészkednek a domboldalra szánkózni, vagy a közeli tóra, esetleg jégpályára korcsolyázni, jóval kevesebb időt töltenek a természetben.

A tavasz azonban az az évszak, amelyre talán a leginkább igaz, hogy kicsalja az embereket a házból. Vonzó a friss, éledező természet, a maga sajátos illatával, bájával, ahol „selymit a barka már kitakarta, sárga virágját bontja a som”, függetlenül attól, hogy mi erről tudomást veszünk-e vagy sem.

Ahogy hosszabbodnak és melegednek a nappalok, úgy jelenik meg egyre több tavaszi növény levele, majd virága (egyeseknél fordítva), úgy lesz egyre zöldebb a rét, az erdő.

Érdekes néhány koratavaszi virág nevét is megjegyezni, hiszen könnyen azonosítható, másokkal nem téveszthető össze például a kakasmandikó, a hóvirág, a tavaszi sáfrány, a májvirág, a tavaszi csillagvirág, a kankalin vagy éppen a farkasboroszlán.

A gyűjtőszendélynek azonban nem árt ellenállni, hiszen ezek a növények nem bírják sokáig vázában, néhány óra alatt elhervadnak, jobb őket a helyükön hagyni, esetleg ott lefotózni, a maguk természetes környezetben.

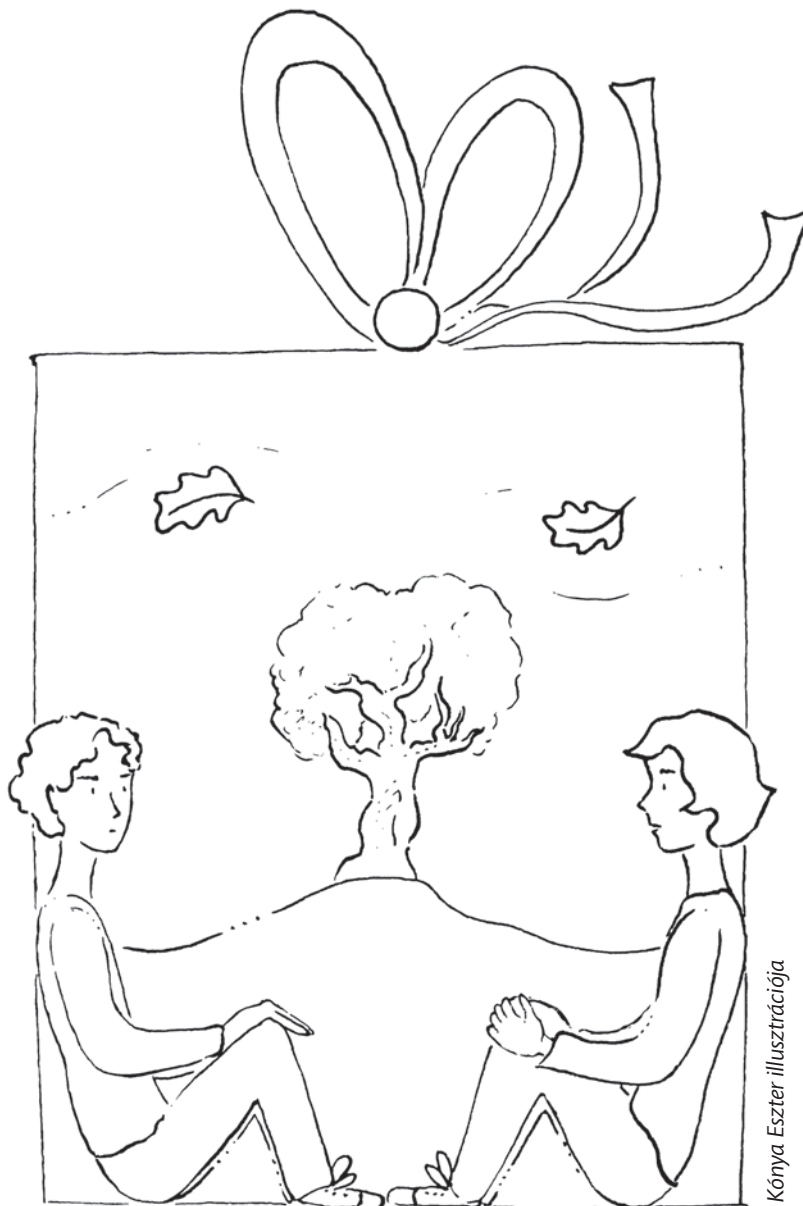
Az ajándékdohoz

Volt egy idő, amikor meg voltam győződve arról, hogy nekem a dolgok kijárnak. Akkoriban sokat veszedtem, főleg édesanyámmal. Azzal érveltem, hogy ő szült engem, úgyhogy kutyakötelessége aszerint táncolni, ahogy én fújom. Követelöztem. Igazából nem anyagiakat, hanem inkább hatalmakat követeltem. Hogy én szöktessem őt, ő pedig táncoljon, úgy, ahogy én diktálom. Kezdve attól, hogy nem akartam részt venni a házimunkában, folytatva azzal, hogy figyeljen rám, akkor és úgy, ahogy én akarom, befejezve nem is tudom, hol, mikor, mivel – ha ez egyáltalán teljesen be tud fejeződni valamikor.

Édesanyám bölcsebb volt a kis hisztérikáimnál. Eléggyé gyorsan kurtára fogott: én ennyit és így tudok adni, ha nem tesszik, csináld te majd jobban a te gyermekeiddel. Nem lettek gyermekeink, mert csak egy lett. Van egy majdnem hét éves kisfiunk. És a követelözés, a hatalmak követelése nagyban zajlik. Amit folyamatosan tanítok neki, az a *kérlek* és a *köszönöm*. Már megint ez a blabla, gondolhatod. Hát persze, kérek szépen meg köszönöm szépen. Hiszen ezt mindenki tudja. Mi ebben a nagy kunaszt?, gondolhatod – és igazad is van. És ebből az *igazadvanból* egy fél lépéssel viszlek csak tovább. Tudsz kérni a szüleidtől, vagy azt hiszed, hogy neked minden kijár? És valóban szépen kéred, vagy követelözve? Amikor megkapod, amit kértél, tudsz hálás lenni? Tényleg megköszönöd, vagy csak ajakköszönés ez, hogy ne róják fel neked, hogy még meg sem köszönted, de igazából nem vagy benne teljes lényeddel abban a köszönőmben? Ha nem azt kapod, amire vágysz, mekkora benned a harag? Ahogy a szüleidhez viszonyulsz, azt viszed ki magaddal a világba. És a világ ad, vagy nem ad. Teljesen kiszámíthatatlan onnan nézve, ahol éppen állunk. Amikor váránk, nem ad, máskor meg hirtelen mozdulattal ölünkbe zúdítja összes kincsét. Ez a kincs lehet egy jó szó, egy tekintet, vagy az, hogy helyet szorít nekünk maga mellett valaki a

buszon. Abban a pillanatban, amikor kapjuk, az összes kincsnek tűnik.

Ha egy fél centit elfordulsz abból az állásból, hogy neked a dolgok kijárnak, oda, hogy mindent, ami van,

Kónya Eszter illusztrációja

ajándékként kapunk (igen, még azt is, amit a szüleitől), valamilyen furcsa szemszögből kezdheted el látni az életed. És ez a szemszög annyira furcsa, hogy lehet, szédülni kezdesz tőle.

Ne add fel. Innen kezdődnek a szédítő magaslatok és a szédítő mélységek, az ajándékdohoz megannyi kincseivel.

Горан Бреговић – avagy hogyan lüktet a világ?

Elárulom nektek, hogy a születésnapom igen emlékezetesre sikerült, annak ellenére, hogy nem a családdal ünnepeltem. Másnap viszont rájöttem, hogy nem csak az én életemben történt változás, hanem az időjárás is nagy mértékben átalakult, hiszen megérkezett a tavasz.

Újra élénk a világ, színesen lüktet, és nem fagyok meg minden reggel a biciklin, munkába menet. A körülöttem tapasztalt pozitív változás rengeteg energiával tölt fel,

mekkorában kezdett, hegedülni tanult egy zeneiskolában, ám tehetségtelennek nyilvánították, és a második évben elbocsátották. Tizenévesként kapta meg első gitárját édesanyjától. Gimnazista korában Goran az Izohipse együttesben basszusgitározott. Hamarosan ebből az iskolából is eltanácsolták, így intézményt váltott, és a Beštije nevű zenekarhoz csatlakozott, ugyancsak basszusgitárosként. 16 éves korában édesanyja különköltözött tőle, így, a rokonok által nyújtott minimális támogatást leszámítva, saját magának kellett gondoskodnia a megélhetéséről. Népzenei játszott egy konjici bárban, építkezéseken dolgozott, és újságot árult.

Mondhatjuk, nem volt könnyű tinédzserkora. Mindezek után kezdett el filmzenét komponálni, első munkáját Emir Kusturica rendező filmjéhez írta (nem mellékesen: Kusturica egyik kedvenc filmrendezőm).

Először én is akkor hallottam az általa komponált zenét, amikor Emir Kusturica-filmeket néztem. Csodálatos az összhang a filmben megjelenő képek és a zene között. Engem lenyűgözött az a túlcsonduló vibrálás, amelyet elkapott a zenéjével. Olyan ez, mint amikor kiveszed a fantát a jéghideg hűtőből, és amikor kinyitod, az első korty rendesen csípi a torkodat, de nem bánod, mert

közben kiráz a hideg – és igazából néha jó ezt érezni.

Szólólemezei és filmzenei listáját most nem sorolom fel, hiszen ha érdekesnek találjátok, ti magatok is megkereshetitek. Ám az én nagy kedvencemet mindenképp ajánlanám. A *Macskajaj* (*Black cat, white cat*) című film zenéjéről van szó, a filmet ugyancsak Kusturica rendezte, és Bregovic zenéje a háttérben olyan pontosan és kifinomultan követi azt, hogy gyakran nem is tudod szétválasztani, amit látsz és amit hallasz.

Csodaszép, friss tavaszt kívánok nektek, próbáljatok ki sok új zenét!

Ui.: Esembe jutott, hogy talán ismerhetitek Rózsa Magdi egyik dalát, az *Ederlezi* címűt; nos, ez is Goran Bregovic szerzeménye, szerintem csodaszép, és az is, ahogyan Magdi énekl...

ezért a mostani választásom egy olyan zenészre, zeneszerzőre esett, aki zenéjével felpozícionálja magát körül a hangulatot.

Tüzes és egyben megható zenei világa gyakran kettős érzéseket kelt bennem: egyszerre érzem az elengedés fájdalmát és az új örömteli köszöntését. Nem tudom, mennyire jön be nektek, mert gyakran csak zavaró és idegesítő kavalkádnak tűnhet a zenéje. A hangszerelés tipikusan a kelet-európai mentalitást tükrözi, ami nem meglepő, hiszen a muzsikos, akiről írok, Szarajevóban született 1950. március 22-én.

Nem titokzatoskodom tovább, inkább elárulom, hogy Goran Bregovicról (ejtsd: Bregovics) akarok megosztani veletek néhány gondolatot. Hogy jobban megértsétek zenéjét, egy picit vizsgáljuk meg az életútját. Zenélni még gyer-

Cimbi naplója

Sziasztok!

Fojtatom multkori levelemet onnan ahol abahatytam vagyis éjjen a csengő, éjjen a hoszu szünet. Sajnos, a tanarak töbsege nem enged ki szünetre, akor is tanit amikor már rég a búfėje kelene sorba áljunk. A multkor montam is a fizika tanárnéninek hogy cseréjünk, legyen a zora a szünet s fordítva, de nem egyezet bele, sőt csúnyán nézet. Monggyuk máskép nem tud met csúnya mind a kölcsönkérés.

Na de irjak valami jót is. Beirattak táncra. Nem akartam menni de egyik leánkának nem vot párja, snem vot választásom. Kéccer mentem de harmadikra a tánctanáar aszt monta hogy ugy láttya hogy én nagyon szeretem a ritmust és nem akarok rálépni, ezét tobet ne jőjek. Nem mentem. Hejette elmentem az unokatesómékhoz met már rég hivat hogy nézük meg hogy jáccik a zunokatestvérem a zongorán. Pedig még csak 4 éves. Hát szinte leaset az állam de az arcböröm viszatartota, amikor meglátam hogy hogy jáccik a zongorán. Egyedül felmászik rá sőt épiti a legovárat. Ojan magas hogy szinte felér a plafonra. Ha felál a vár tetejére akor el is éri.

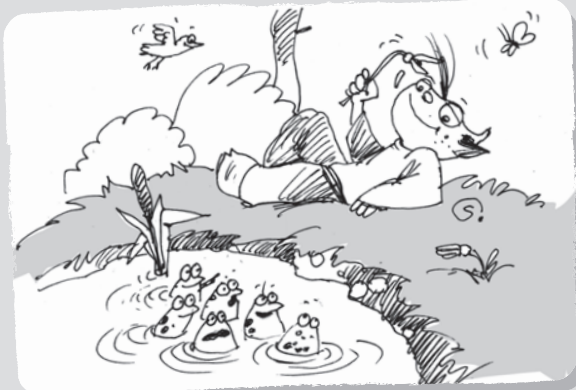
A tornatanárbácsi apuci szerint nagyon aktiv. Soxor a fülhalgatoján rádijot halgat, ilyenkor egyenesen rádijoaktiv. A multkor elvit szini minket, a zosztájt. Béreltünk felszerelést akinek nem volt, s szitünk. Nekem volt felszerelésem, a bakkancs az apució volt, a léc a szomszédé, a bot a pásztore. Először a felvonón szitünk felfele aztán a dombon lefele. A tanárbácsi monta hogy van piros pája, kék pája, fekete pája, de igazából mindegyik fehér volt, csak a zajjuk volt kicsit szürkéseben mocskosan fehér. Rájöttem, szini könyü, megálni kicsit nehéz. A tábor végén a tanárbácsi 3 csoportba sorolt minket: tanárbácsi, kerítés, menedékház. Ez anak fügvényében hogy ki hol állt meg az ereszkedés végén. Ketten külön nevet kaptak, asztot monta nekik a tanárbácsi, hogy tasakos kávé. Azaz három az egybe. Az egyiket a tanárbácsi az ölibe vitte a menedékház búfėjebe. A sör már kivolt töltve, tanárbácsi hörpintet s már jöt is vissza szini. Persze, előbb hejrerakták a kerítést.

Jo volt na, mit monggyak. Igaz a nyári uszó tábor jobb volt, oda egy kicsi zsákal mentem, bene 1 törülköző s 1 fürdögagya, ide 3 börendel + léc + bot + bakkancs. Mikor ültünk fel a buszra, még a szomszéd is elkísért.

Hát valahogy így telt el a tél.

Éjjen a csengő, éjjen a hoszú szünet! S én még azt mondom, ne legyünk kishitűek, mind a törpék, éjjen a téli szünet is!

Gölya(rém)mese

Csillag István rajzai

Keresztrejtvény • FORRAI TIBOR rovata

	A város teátruma (1.)	Kós Károly tervezte épület (2.)	Kén vegyjele	Tolvaj madár Bibliai férfinév	Knock out, röviden	Női név (szept. 16.)	Gyom-növény	Ipszilón	Mocsári növény	Bolti dolgozó	Milliliter, röviden	Ló gabonája	Férfinév		
			Mondat eleme												
A tárgy ragja		Két utcára néző épület													T
Száradó								Az ország tulajdona							
								60 perc							
Új Zéland őslakója (MAORI)					Hivatali szoba						Harang-hang				
					Tiltás						Iskolai tevékenység				
Ellenérték			Templomi énekvezér						DÉ			LU			
			Híres musical						Gramm			Alattomos			
Egyszer-sem						Magról kelt facsemete							Zorró jele		
													Becezett Erzsébet		
Csernátón vára				Faroló						Kuruc vezér volt (Tamás)					
Óhajt													Torok-fájás elleni cukorka		
Lónév													Nehéz fém		
Frank Baum varázslója			Liter										Ollós állat		Épület, ahol a Cimborát szerkesztik ma (4.)
			Kevért szeszital												
Newton röviden		KA													
		Görbület													
Fukar, szoknyás nép													Német autójel		Orvosnál mondjuk
													Veterán román focista		Szilvát szárító
Rövid kabát				Névelő	A skála második hangja	Pál utcai fiú			Kák!	Ausztria autójele	Az átmérő jele		Vércsoport		Utolsó magyar királyné
											NÁ				
Kézzel jelez			A fej része				Ide megy a gőzös								
			... tesz, becsap				Lendület								
Szerszám fogója				Hull						Édeskés fűszer					
				Harap						Nyak-melegítő					
Rakás					ER			Svéd autójel		USA tagállam					
					LT			TP		Fűszer					
Cipész szerszáma			Faggatás										Lenti helyre		
			Volt										Méter		
Ház vége!		A város gótikus műemléke (3.)												A nagy varázsló	

A természet éledése a magyar festészetben

Csók István: A tavasz ébredése (1900)

Mednyánszky László: Virágzó fa (1875 körül)

Szinyei Merse Pál: Virágzó almafák (1902)

Nagy Sándor: Virágzó fák (Gödöllői tavasz) - 1908 körül

Nagy István:
Virágzó almafák
(1910 körül)

Egry József: Verőfény (1937)

Cimboră

Rendeld meg most
a **Cimborát**
a 2014-2015-ös tanévre!

Éves előfizetési díj:

30 RON (3,33 RON / lapszám)

Az előfizetési díjat két részletben is
kifizetheted.

A Cimboră ára nem előfizetőknek:

4 RON / lapszám.

- KERESD AZ ISKOLAI TERJESZTŐNÉL •
- érdeklődj a 0752-062-885-ös telefonszámon •
- írd a cimboramail@gmail.com címre •

www.cimboră.net